

80 anys de pintura a Llagostera (1892-1975)

Exposició comissariada per
MARIONA SEGURANYES BOLAÑOS

Organitza

AJUNTAMENT
DE LLAGOSTERA

Amb la col·laboració de

Diputació
de Girona

L'Escola Menor de Belles Arts de Llagostera

1

L'Escola Menor de Belles Arts de Llagostera va ser fundada el 1892 i, sense cap mena de dubte, esdevindrà el motor cultural de la vila entre finals del XIX i principis del XX.

El primer director va ser Llorenç Carbó, fill de Llagostera, fins el 1899 el succeeixen Josep Vilà i Pere Sutrà. Aquests primers anys de l'Escola es caracteritzen per una certa inestabilitat, notables mancances i pocs recursos econòmics, potser per això el nombre d'alumnes es mantingué molt minso.

Serà amb Rafael Mas, l'estiu de 1900, amb qui l'Escola arrencarà definitivament per esdevenir un centre de referència a les comarques gironines. El nou director revolucionarà el sistema pedagògic de l'Escola, partint de l'antic reglament de Joaquim Vayreda, desenvoluparà un programa pensat per educar infants des de nou anys fins a nois de vint-i-quatre, basat en totes les facetes del dibuix i en la pràctica à *plein aire* de la pintura.

El 1920 el director de l'Escola de Belles Arts, presentarà un nou Programa d'Assignatures, amb l'objectiu d'inculcar als alumnes els conceptes més essencials, des del dibuix artístic a les regles més precises del dibuix lineal. El curs 1927-1928 crearà una classe especial als vespres adreçada a obrers i alumnes que requereixen uns coneixements tècnics

Entre els alumnes de l'Escola sota la tutela de Mas, hem de destacar Emili Vilà, Josep Calvet, Fermí Nohé, Doroteo Morató, Antoni Varés, Esteve Recolons, Josep Aiguabella, Pere Companyó i el mateix Pere Mayol, que a partir de 1949 prendrà el relleu a Rafael Mas davant de l'Escola.

Pere Mayol representarà la continuïtat del llegat pedagògic de Mas, l'adaptarà als nous temps i a les noves necessitats i transmetrà als seus alumnes l'estima pel paisatge de Llagostera, que tan bé coneixia.

Rafael Mas, una actitud noucentista envers la pedagogia i l'art

2

Rafael Mas Ripoll (1876-1956) va realitzar la formació artística a la Llotja de Barcelona, arriba a Llagostera el 1899 i a partir d'aquell moment marcarà la vida cultural de la població al llarg de més de quaranta anys, des de la seva faceta pedagògica, però també com a creador.

El 1910 dissenyarà la bandera del Sometent i projectarà la capçalera de la revista Chantecler, destinada a activar el panorama cultural de la població. Serà el conservador i el secretari del Museu-Biblioteca de Llagostera impulsat per Josep Gelabert.

La seva faceta plàstica la desenvoluparà a les rodalies de Llagostera, practicant la pintura "al natural", tal com li agradava dir als seus alumnes. El 1914 treballarà intensament en les pintures murals del Casino de la vila, realitzades conjuntament amb el pintor de Cassà de la Selva, Benet Casabó, que maularadament no s'han conservat.

A mitjans dels anys vint realitza un conjunt d'aiguades on la protagonista és una figura femenina voltada d'animals, la pastora, que té un caràcter simbòlic i es troba en línia amb les il·lustracions de caràcter noucentista de Josep Obiols o bé Lola Anglada. Lentament les seves pastores s'humanitzaran, tal com passarà en el paisatge de 1930, on hem d'identificar les dues figures femenines amb la seva muller i la seva filla.

Dins la seva producció hem de destacar les obres executades amb la tècnica de l'aquarel·la, a través de la qual representarà paisatges dels rodals de Llagostera, s'Agaró i Tossa de Mar. A principis dels anys trenta ha d'abandonar l'activitat artística a causa de problemes a la vista. tot i això, en els fulletons de la Festa Major seguirà publicant relats curts sota el títol de Coses de Llagostera, on narrarà costums, tradicions, que s'acabaran recollint totes juntes el 1948 en el llibre que portarà el mateix títol. Els anys posteriors a la guerra seran molt durs i difícils per a Mas, malgrat que no deixarà d'entregar-se totalment a la tasca de professor a l'Escola de Belles Arts. El pintor mantindrà una estreta amistat amb mossèn Josep Gelabert, bona mostra de la qual és el retrat a dues mans de l'escolanet Josep Casadevall de 1902.

Amb entusiasme i tendresa, amb la intensitat d'aquell qui viu l'experiència de l'art, Rafael Mas va formar els seus alumnes, la seva obra comparteix aquesta actitud noucentista d'alliçonar la mainada amb un dibuix il·lustratiu que ha d'arribar als més petits, així com els seus relats curts i les seves aquarel·les i olis expressen l'admiració i la necessitat envers el paisatge que l'envoltava.

Josep Gelabert, el místic de les boscúries de la Selva

3

Josep Gelabert Rincón (1859-1936) va realitzar la carrera eclesiàstica en el Seminari de Girona i a Olot va rebre els primers aprenentatges artístics de la mà de Joaquim Vayreda i Josep Berga Boix.

El 1896 es trasllada a Llagostera per ajudar la seva germana, que s'ha quedat vídua, a tirar endavant la família i és en aquesta vila on Gelabert desenvoluparà gran part de la carrera artística, amb desplaçaments habituals a Olot (els estius els passava a la Garrotxa) i a Girona per pintar i exposar.

Gelabert tindrà també una important faceta científica, amb estudis sobre vulcanologia i de toponímia. La petja de Gelabert a Llagostera i a la Selva és important i molts aspectes culturals de la zona no haguessin estat possibles sense la seva presència.

Iniciarà el treball amb el paisatge, en un primer moment prenent apunts del natural, però elaborant-lo a l'interior del taller, tal com és visible en les obres, que ens mostren capvespres foscos. El canvi en la pintura de Josep Gelabert ja s'està produint en els anys deu, quan l'artista inicia el camí més personal envers la captació del paisatge a través de la plasmació de la llum.

Peces com Camp de Fajol de 1927 marquen el distanciament amb el seu primer mestre Berga i Boix, per unes pinzellades més vigoroses. Lentament el treball amb la il·luminació s'intensificarà i les teles aniran guanyant en textura, en color, són els moments de les sortides exteriors a pintar pels voltants del Ridaura, amb Pere Mayol, el deixeble que no l'abandonarà fins a la seva mort.

En els darrers anys Gelabert centrarà la producció pels voltants de Llagostera, els paisatges de la Selva amb les alzines sureres i els carrers estrets de Girona i petits pobles de les comarques de Girona i de Llagostera.

Gelabert té una visió plenament panteista de la naturalesa, i des d'aquesta òptica es poden explicar els seus paisatges agosarats, plens de llum, d'esplendor i color. És el punt més àlgid d'un trajecte que es va iniciar a l'aula d'en Berga Boix i en l'entorn paisatgístic de la Garrotxa, amb aquells olis obscurs, de llum de capvespre, però serà en els rodals de Llagostera on assolirà la maduresa i el distanciament de l'Escola d'Olot. El final del trajecte és a la Selva i el Gironès, al bell mig dels seus boscos, on el pintor ens transmet amb l'essència de la matèria, la seva experiència mística amb la natura.

L'obra de Gelabert és intensa, ferotge, lligada a uns territoris, al marge de qualsevol corrent estètica, però amb una personalitat molt forta que caldrà tenir en compte a l'hora d'estudiar els paisatgistes catalans de principis de segle.

Emili Vilà, el creador de l'univers artificios entre París i la Costa Brava

4

Apropar-se a l'univers pictòric d'Emili Vilà Gorgoll (1887-1967) és en primer lloc endinsar-se en l'Art Nouveau europeu, un dels focus dels qual serà París, on Vilà va desenvolupar la carrera artística i va viure els moments més dolços de la trajectòria com a cartellista. Però Emili Vilà, malgrat que la seva carrera professional es desenvolupés plenament a París, no perdrà mai el contacte amb Llagostera i Sant Feliu de Guíxols. Sempre que pugui, sobretot a l'estiu, acudirà a aquests racons a treballar en els seus paisatges, que exhibirà a París.

A mitjans dels anys trenta, quan la gran crisi econòmica afectarà a nivell mundial i els encàrrecs com a cartellista baixaran en picat, ell reprendrà aquest contacte amb les arrels i el seu paisatge de manera més assídua, fins abandonar París definitivament els anys cinquanta.

Va rebre la primera formació plàstica a l'Escola de Belles Arts de Llagostera, sota les premisses de Rafael Mas. Tot seguit es va traslladar a Barcelona, on va acudir al llarg de cinc anys a l'Acadèmia dirigida per Joan Baixas, on devia adquirir l'aprenentatge de treballar en plena natura que ja havia experimentat amb el professor Mas.

El 1906 es traslladarà a França amb la seva família per motius laborals del seu pare, a partir d'aquest moment iniciarà lentament la carrera com a cartellista, que culminarà el 1925 quan obté la medalla d'or a l'Exposició d'Arts Decoratives. Va treballar per a les cases més rellevants del moment com Ametller, Colúmbia, Crème Simon, Fox, Palmolive, Peugeot, La Samaritana i Shell, entre d'altres.

A finals dels anys vint principis dels trenta començarà a freqüentar la costa de Sant Feliu de Guíxols, sobretot els estius, on anirà construint els paisatges, les visions d'aquest indret màgic sota la seva percepció, com una mena d'escenari daurat i artificios que posa en evidència la seva tradició lligada a l'art nouveau i que un cop en els anys quaranta, es presentaran com a espais purs sense la presència de la figura humana, nets de tot costumisme sense perdre mai l'aura màgica.

Rellevant és la seva faceta com a retratista, que quan es tractarà de persones properes tindran un element psicològic important.

En els darrers anys de la vida Vilà concentrarà totes les energies per crear el MAS MIOMI, el seu somni de l'“Institut d'Investigació de les Arts”, els seus esforços i els del seu nebot per forjar una col·lecció d'art i la biblioteca especialitzada, que més tard traslladaran a Llagostera, al Museu Vilà, la suma de totes les seves lluites.

Pere Mayol i els pintors del segle XX a Llagostera

5

La figura de Pere Mayol (1906-1986) ens permet enllaçar dues generacions d'artistes que tenen en comú el contacte amb el paisatge de Llagostera i els seus rodals.

Va ser un dels alumnes més destacats que va passar per l'Escola de Belles Arts de Llagostera sota el mestratge de Rafael Mas. Es matricula per primer cop en el curs 1918-1919, i encara el trobem present el curs 1929-1930. Les primeres composicions de Pere Mayol estan realitzades en base a taques de color. Fou deixeble de mossèn Gelabert amb qui va recórrer part dels boscatges de la Selva i per altra banda fou alumne d'Iu Pascual, amb qui va mantenir una bona amistat i van compartir paisatges fins a la davallada de la guerra civil.

En l'obra de Mayol, a finals dels vint, lentament entraran els boscatges verds, esplèndids. A mitjans dels anys trenta la influència de Josep Gelabert és ben present, de la seva mà s'endinsarà en la natura i en molts moments les seves obres miraran envers una mateixa direcció. Exposarà a Barcelona i mantindrà contactes amb els pintors que vénen de fora a la recerca de paisatges.

Els esdeveniments de la guerra civil van provocar-li una reclusió silenciosa a l'estudi de Llagostera, on la seva obra va canviar; aquelles pinzellades gruixudes, contundents, desapareixeran per diluir-se, amb una pinzellada més prima, sense deixar el contacte amb la llum exterior, però la matèria haurà desaparegut de la tela i el paisatge esdevindrà més dolç. Des del càrrec de director-professor de l'Escola de Belles Arts de Llagostera que exercirà a partir de 1949, formarà les noves generacions d'artesans i també de pintors fins al final dels seus dies.

Mayol ens ha portat de tornada a Llagostera, el seu paisatge i amb els artistes de mitjans del segle XX, com Enric Marquès (1931-1994) i els seus teulats mullats per colors pastel, dolços, alegres, que ens transmeten el gust per la vida i el desig envers la creació que experimentava l'artista en aquells moments. Gabino Rey (1928-2006) i les seves textures lumíniques, o bé les oníriques i expressionistes composicions de Pompeu Pascual (1929), o bé les visions precises, quasi fotogràfiques de Llagostera de Josep Mayol (1934), són alguns dels artistes, presents a la Llagostera de finals del XX. Tampoc volem obviar als artistes que van passar per aquesta vila en el seu periple creatiu com Joan Colom (1879-1947) a mitjans dels anys trenta o bé Roca Delpech (1910-1968) el 1965.